

**ՆԱՆՈՒՆ ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ
Ո Ր Ո Շ Մ Ա Ն**

**2012 ԹՎԱԿԱՆԻ ՄԱՅԻՍԻ 6-Ի ՆՏ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ՄԵԾԱՄԱՍՆԱԿԱՆ
ԸՆՏՐԱԿԱՐԳՈՎ ԸՆՏՐՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐՈՎ ԹԻՎ 17 ԸՆՏՐԱՏԱ-
ՐԱԾՔԱՅԻՆ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՆԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ 2012 ԹՎԱԿԱՆԻ ՄԱՅԻՍԻ 11-Ի
ԹԻՎ 41-Ա ՈՐՈՇՄԱՆ ՆԵՏ ԿԱՊՎԱԾ ՎԵՃԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ**

Քաղ. Երևան

22 հունիսի 2012թ.

Նայասարանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը՝ կազմով.
Գ. Նարությունյանի (նախագահող), Կ. Բալայանի, Ֆ. Թոխյանի, Մ. Թովուզյանի,
Ա. Խաչատրյանի, Վ. Նովհաննիսյանի (զեկուցող), Ն. Նազարյանի, Ա. Պետրոսյանի,
Վ. Պողոսյանի,

համաձայն Նայասարանի Նանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդ-
վածի 3.1-րդ կետի, 101-րդ հոդվածի 1-ին մասի 9-րդ կետի, «Սահմանադրական
դատարանի մասին» Նայասարանի Նանրապետության օրենքի 25 եւ 74-րդ հոդ-
վածների,

դռնբաց նիստում գրավոր ընթացակարգով քննեց «2012 թվականի մայիսի 6-ի
ՆՏ Ազգային ժողովի մեծամասնական ընտրակարգով ընտրության արդյունքներով
թիվ 17 ընտրապարաձքային ընտրական հանձնաժողովի 2012 թվականի մայիսի 11-ի
թիվ 41-Ա որոշման հետ կապված վեճի վերաբերյալ» գործը:

Գործի քննության առիթը Նայասարանի Նանրապետության Ազգային ժողովի
մեծամասնական ընտրակարգով թիվ 17 ընտրապարաձքում պարզամավորի թեկնա-
ծու Գ. Ներսիսյանի՝ 17.05.2012թ. ՆՏ սահմանադրական դատարան մուտքագրված դի-
մումն է:

Նայասպանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը 2012թ. մայիսի 21-ի աշխարակարգային նիստում քննարկելով վերոհիշյալ դիմումի ընդունելիության հարցը, որոշում է կայացրել՝ համաձայն «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՏՏ օրենքի 31-րդ հոդվածի 3-րդ, 5-րդ մասերի, 74-րդ հոդվածի 4-րդ և 19-րդ մասերի պահանջների՝ գործն ընդունել քննության և գործով որպես պարասխանող կողմ դատավարությանը ներգրավել թիվ 17 ընտրապարաձքային ընտրական հանձնաժողովին: Նշված որոշմամբ գործով զեկուցող է նշանակվել ՏՏ սահմանադրական դատարանի անդամ Վ. Նովիաննիսյանը:

Սահմանադրական դատարանում դիմող կողմի՝ Նայասպանի Նանրապետության Ազգային ժողովի մեծամասնական ընտրակարգով թիվ 17 ընտրապարաձքում պարզամավորի թեկնածու Գ. Ներսիսյանի ներկայացուցիչներն են փաստաբաններ Տ. Եգորյանը և Լ. Նակոբյանը, իսկ որպես պարասխանող կողմ ներգրավված՝ թիվ 17 ընտրապարաձքային ընտրական հանձնաժողովի ներկայացուցիչներն են թիվ 17 ընտրապարաձքային ընտրական հանձնաժողովի նախագահ Ա. Մարգարյանը, ՏՏ կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի աշխարակազմի իրավաբանական վարչության պետ Ն. Նովիաննիսյանը:

Ուսումնասիրելով գործով զեկուցողի գրավոր հաղորդումը, կողմերի և նրանց ներկայացուցիչների գրավոր բացատրությունները, հեղափոխելով դիմումը և գործում առկա մյուս փաստաթղթերը, Նայասպանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը **Պ Ա Ր Զ Ե Ց .**

1. Նայասպանի Նանրապետության Ազգային ժողովի ընտրություններն անցկացվել են 2012 թվականի մայիսի 6-ին՝ Նայասպանի Նանրապետության Սահմանադրության 68-րդ հոդվածում նախատեսված ժամկետում: Ընտրությունների կազմակերպման և անցկացման նպատակով Նայասպանի Նանրապետության ընտրական օրենսգրքի 41-րդ հոդվածով նախատեսված հիմքերով կազմավորվել է թիվ 17 ընտրապարաձքային ընտրական հանձնաժողովը: Ընտրապարաձքը ներառում է թվով 48 ընտրական տեղամաս:

Թիվ 17 ընտրապարաձքում մեծամասնական ընտրակարգով գրանցվել ու քվեաթերթիկներում ընդգրկվել են Ազգային ժողովի պարզամավորի 4 /չորս/ թեկնածու: Ըստ թիվ 17 ընտրապարաձքային ընտրական հանձնաժողովի ամփոփիչ արձանագրության՝ ընտրողների ընդհանուր թիվը 65020 է, իսկ քվեարկությանը մասնակցել է 44512 ընտրող: Թեկնածուների օգտին փորձած ձայների թիվը 41917 է, որը բաշխվել է

հետևյալ կերպ. Տ. Կարապետյան՝ 7175, Մ. Նայրապետյան՝ 4500, Գ. Ներսիսյան՝ 2374, Կ. Պողոսյան՝ 27868: Անճշտությունների թիվը կազմել է 0:

Թիվ 17 ընտրապարաձքային ընտրական հանձնաժողովի 2012թ. մայիսի 11-ի թիվ 41-Ա որոշմամբ թիվ 17 ընտրապարաձքից Նայասպանի Նանրապետության Ազգային ժողովի մեծամասնական ընտրակարգով պարզամավոր է ընտրվել Կ. Պողոսյանը:

2. Դիմողը գրնում է, որ անհրաժեշտ է անվավեր ճանաչել «Թիվ 17 ընտրապարաձքում Ազգային ժողովի մեծամասնական ընտրակարգով պարզամավոր ընտրվելու մասին» թիվ 17 ընտրապարաձքային ընտրական հանձնաժողովի 2012 թվականի մայիսի 11-ի թիվ 41-Ա որոշումը եւ թիվ 17 ընտրապարաձքում մեծամասնական ընտրակարգով պարզամավորի ընտրությունների արդյունքները:

Դիմողի պնդմամբ՝ ընտրապարաձքի բազմաթիվ տեղամասերում գյուղապետերը եւ գյուղական համայնքների մի շարք աշխատակիցներ հանդես են եկել որպես Նայասպանի Նանրապետական կուսակցության եւ այդ կուսակցության մեծամասնական ընտրակարգով թեկնածուի վստահված անձինք եւ տեղամասային ընտրական հանձնաժողովների անդամներ:

Դիմողը գրնում է, որ թիվ 17 ընտրապարաձքային ընտրական հանձնաժողովը, զուտ ձեւական պարճառաքանությամբ, օրենսդրական ակտերով ամրագրված սկզբունքների եւ ընթացակարգերի խախտմամբ մերժել է իր վստահված անձի դիմումը թիվ 17/27 ընտրական տեղամասում քվեարկության արդյունքներն անվավեր ճանաչելու վերաբերյալ:

Դիմողը վկայակոչում է մի շարք փաստեր, որոնք, իր կարծիքով, խոչընդոտել են քվեարկության գործընթացին: Որպես այդպիսիք նշվում են.

- թիվ 17/27 ընտրատեղամասում ՆՆԿ-ի կողմից առաջադրված թեկնածուի վստահված անձինք վեճեր են սաղրել՝ «նպարակ ունենալով հեռացնել ՆՆԿ-ն չներկայացնող որոշ վստահված անձանց»,

- ընտրության ողջ ընթացքում մարդիկ ընտրատեղամաս են ներկայացել խումբ-խումբ եւ հարկապես քվեարկության առաջին երեք-չորս ժամերին, դիտարկվել են ընտրողների մեծ կուրակումներ,

- ՆՆԿ-ն ներկայացնող վստահված անձանց խմբերը «... կանգնել են տեղամասային կենտրոնների մուտքի մոտ, այն մասում, որտեղ փակցված են ընտրողների

ցուցակները եւ քվեաթերթիկների օրինակները եւ ողջ ընթացքում իմպերատիվ ցուցումներ են արվել ընտրատեղամասերի ընտրողներին, թե ում օգտին քվեարկել»,

- արձանագրվել են բազմաթիվ դեպքեր, երբ անձն օգնություն է ցուցաբերել մեկից ավելի «անօգնական» քաղաքացիների եւ այլ դեպքեր:

Դիմողը վկայակոչում է, որ անօրինականություններ են տեղի ունեցել նաեւ թիվ 17/11 ընտրական տեղամասում քվեարկությունների ընթացքում, սակայն տեղամասային ընտրական հանձնաժողովը դրանց պարզաճ չի արձագանքել:

Դիմողը բարձրացնում է ՏՏ ընտրական օրենսգրքի 46-րդ հոդվածով նախատեսված բողոքարկման ընթացակարգի անարդյունավետության, մասնավորապես, բողոքարկման համար սահմանված ժամկետների ողջամտության խնդիր: Այս առնչությամբ դիմողը նշում է, որ 2012 թվականի մայիսի 11-ին դիմում է ներկայացրել թիվ 17 ընտրատարածքային ընտրական հանձնաժողով՝ Ազգային ժողովի մեծամասնական ընտրակարգով պարզամալորի ընտրությունների արդյունքներն անվավեր ճանաչելու վերաբերյալ: Ըստ դիմողի՝ թեեւ դիմումը չի ներկայացվել նախքան ՏՏ ընտրական օրենսգրքի 46-րդ հոդվածի 9-րդ մասի 5-րդ կետով նախատեսված վերջնաժամկետը, այնուհանդերձ, վերոնշյալ հոդվածով նախատեսված ժամկետը չի կարելի ողջամիտ համարել՝ հաշվի առնելով այն աշխատանքի ծավալը, որը պետք է կատարի դիմողը՝ հավաքելու, ամփոփելու եւ ներկայացնելու մի շարք ընտրատեղամասերում ընտրակեղծիքների եւ այլ ընտրախախտումների վերաբերյալ տեղեկություններ:

Դիմողը նշում է, որ թիվ 17 ընտրատարածքի բոլոր տեղամասերում խախտվել է ընտրական օրենսգրքի 66-րդ հոդվածի 5-րդ մասի պահանջը եւ համապարասխան դրոշմակնքում չիրականացնելու արդյունքում չի գործել կրկնակի քվեարկության հնարավոր դեպքերի կանխմանն ուղղված իրավական երաշխիքը:

Դիմողի կարծիքով՝ կրկնակի քվեարկությունը, այլոց փոխարեն ընտրությունները, բացակա, մահացած անձանց փոխարեն քվեարկությունները զանգվածային բնույթ են կրել, ինչը կարելի է շատ արագ փաստել ընտրողների կողմից ստորագրված ցուցակների հրապարակման միջոցով:

3. Պարասխանողն անհիմն է համարում թիվ 17 ընտրատարածքում քվեարկության արդյունքներով ընդունված որոշումը եւ ընտրության արդյունքներն անվավեր ճանաչելու վերաբերյալ դիմողի պահանջը:

Ի պարասխան գյուղապետերի կամ գյուղական համայնքների աշխատակիցների՝ որպես վարահված անձ կամ տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի անդամ հանդիսանալու վերաբերյալ դիմողի պնդումներին, վկայակոչելով ՏՏ Սահմանադրության 83.5-րդ հոդվածը, ՏՏ ընտրական օրենսգրքի 32-րդ հոդվածի 3-րդ մասը, 39-րդ հոդվածի 2-րդ մասը, 149-154.6-րդ հոդվածները, պարասխանողը նշում է, որ վարահված անձանց՝ օրենքով սահմանված ցանկում ընդգրկված չեն տեղական ինքնակառավարման մարմնի ղեկավարը եւ համայնքային ծառայողը, թիվ 17 ընտրապարադքի 48 տեղամասային ընտրական հանձնաժողովներում ընդգրկված թվով 336 անդամներից որեւէ մեկը նշանակված չի եղել ընտրական օրենսգրքի՝ վերը նշված հոդվածների պահանջների խախտմամբ, իսկ թիվ 17/27 ընտրական տեղամասի վերաբերյալ ներկայացված հանգամանքներն առանձին մասնավոր դեպք է, որը որեւէ հիմնավորմամբ չի կարող ազդեցություն ունենալ անգամ նշված տեղամասում արձանագրված քվեարկության արդյունքների վրա:

Պարասխանողը նշում է նաեւ, որ դիմողը չի վկայակոչել փաստեր, հիմնավորումներ, ապացույցներ: Թիվ 17 ընտրապարադքի թվով 48 տեղամասային ընտրական հանձնաժողովներից 41-ի գրանցամատյաններում քվեարկության օրը խախտումների վերաբերյալ գրառումներ չեն կատարվել, իսկ մնացած թվով 7 տեղամասային ընտրական հանձնաժողովների գրանցամատյաններում առկա գրառումների ուսումնասիրմամբ թիվ 17 ընտրապարադքային ընտրական հանձնաժողովը 11.05.2012թ. կայացրել է թիվ 39-Ա որոշումը, որով գրել է, որ 2012 թվականի մայիսի 6-ի Նայասրանի Նանրապետության Ազգային ժողովի ընտրություններում թիվ 17 ընտրապարադքում տեղի ունեցած խախտումները որեւէ ազդեցություն չեն ունեցել քվեարկության արդյունքների վրա: Ընդ որում, նշված որոշումը չի բողոքարկվել ո՛չ վերադատության, ո՛չ էլ դատական կարգով:

Բողոքարկման գործընթացների արդյունավետության, բողոքարկման համար սահմանված ժամկետների առնչությամբ դիմողի հարցադրումների կապակցությամբ պարասխանողը նշում է, որ դրանք առնչվում են ընտրական օրենսգրքի նորմերի սահմանադրականության խնդրին, որը չի հանդիսանում սույն գործով քննության առարկա: Այդուհանդերձ, պարասխանողը փվյալ խնդրի առնչությամբ վկայակոչելով ընտրական օրենսգրքով նախատեսված՝ քվեարկության արդյունքների վերահաշվարկի եւ քվեարկության արդյունքներն անվավեր ճանաչելու ինստիտուտները, նշում է, որ մեծամասնական ընտրակարգով պարզամավորի ընտրության վերաբերյալ թիվ 17 ընտրապարադքային ընտրական հանձնաժողովին ներկայացված է եղել ընդամենը 2

դիմում, որոնք սահմանված կարգով եւ ժամկետներում քննության առարկա են հանդիսացել ընտրափորձային ընտրական հանձնաժողովում: Մեծամասնական ընտրակարգով քվեարկության արդյունքների վերահաշվարկի որեւէ դիմում ներկայացված չի եղել: Մեծամասնական ընտրակարգով ընտրության քվեարկության արդյունքներն անվավեր ճանաչելու մասին ներկայացվել է միայն 1 դիմում, այն էլ՝ ընտրական օրենսգրքով սահմանված ժամկետների խախտմամբ: Ըստ պարասխանողի՝ բողոքարկման ժամկետներն իրական են ու ողջամիտ՝ հաշվի առնելով նաեւ ընտրությունների արդյունքներն ամփոփելու համար ընտրափորձային ընտրական հանձնաժողովներին օրենքով փրամադրված ժամանակի սահմանափակ լինելը:

Պարասխանողը նաեւ փաստեց, որ թիվ 17/27 ընտրական տեղամասի քվեարկության արդյունքներն անվավեր ճանաչելու վերաբերյալ դիմողի ներկայացուցչի՝ թիվ 17 ԸԸՏ-ին փոստով ուղարկված դիմումն իրենց չի հասել:

4. Դիմողն իր խնդրանքը, ի թիվս այլնի, փաստարկում է տեղական ինքնակառավարման մարմինների ղեկավարների եւ համայնքային ծառայողների՝ որպես ընտրափորձքում առաջադրված՝ Նայասրանի Նանրապետական կուսակցության թեկնածուի վստահված անձ եւ տեղամասային հանձնաժողովների անդամներ լինելու հանգամանքով:

Այս փաստարկի առնչությամբ սահմանադրական դատարանը նախ արձանագրում է, որ այն անձանց ցանկը, ովքեր չեն կարող լինել վստահված անձ, սպառիչ կերպով սահմանված է ՏՏ ընտրական օրենսգրքի 32-րդ հոդվածի 3-րդ մասով: Այդ ցանկում տեղական ինքնակառավարման մարմինների ղեկավարները կամ համայնքային ծառայողները ներառված չեն եւ նշված դրույթով սահմանված արգելքը չի տարածվում նրանց վրա: Ներտւաբար, նշված անձանց հանդես գալը վստահված անձի կարգավիճակով՝ ինքնին օրենքի որեւէ պահանջի խախտում չի նշանակում:

Դիմողն իր գրավոր բացատրություններում, ընդունելով, որ ՏՏ ընտրական օրենսգիրքը տեղական ինքնակառավարման մարմինների ղեկավարների եւ համայնքային ծառայողների համար վստահված անձ լինելու արգելք չի նախատեսում, միաժամանակ նշում է, որ «նման արգելքի բացակայությունից ամենեւին չի բխում նման պրակտիկայի սահմանադրականությունը»:

Այս պնդման առնչությամբ սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ, նախ՝ առկա պրակտիկայի սահմանադրականության վերաբերյալ հարցադրումը ներկայացնելի չէ քննության առարկա վեճի շրջանակներում, երկրորդ՝ վկայակոչված պրակ-

փիկայի ենթադրյալ «հակասահմանադրականության» վերաբերյալ դիմողի դատողությունները դիմողի կողմից ՆՏ Սահմանադրության 5-րդ հոդվածի 2-րդ մասի սուբյեկտիվ ընկալման եւ մեկնաբանման արդյունք են: Սահմանադրական այդ դրույթում ամրագրված պահանջը վերաբերում է միայն այնպիսի գործողություններին, որոնք պետական եւ փեդական ինքնակառավարման մարմիններն ու պաշտոնատար անձինք պետք է կատարեն ի պաշտոն: Այն որեւէ կերպ չի սահմանափակում պաշտոնեական պարտականությունների կատարումից դուրս այլ կարգավիճակում հանդես գալու եւ վերջինիս կապակցությամբ ոչ ի պաշտոն գործողություններ կատարելու հնարավորությունը:

Ինչ վերաբերում է փեդական ինքնակառավարման մարմինների ղեկավարների եւ համայնքային ծառայողների՝ ի խախտումն ՆՏ ընտրական օրենսգրքի 39-րդ հոդվածի 2-րդ մասի պահանջի, թիվ 17 ընտրափորձի փեդամասային ընտրական հանձնաժողովների անդամներ լինելու՝ առանց կոնկրետ հանձնաժողովների եւ վերջիններիս անդամների փվյալների մատնանշման, դիմողի վերացական պնդմանը, սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ ընտրական այդ հանձնաժողովների անհատական կազմերը հայտնի են եղել քվեարկությունից դեռեւս 25 օր առաջ եւ նրանց՝ ՆՏ ընտրական օրենսգրքի 39-րդ հոդվածի 2-րդ մասի պահանջներին չհամապատասխանելու վերաբերյալ որեւէ բողոք կամ բողոքարկման արգելք չի եղել ու սույն գործով ներկայացված չէ:

Վերոնշյալից ելնելով, սույն վեճի շրջանակներում սահմանադրական դատարանը մերժելի է համարում դիմողի խնդրանքը՝ ՆՏ կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովից փեդեկություններ պահանջել «...թիվ 17 ընտրափորձային հանձնաժողովի անդամների վերջին հինգ փորձա ընթացքում կուսակցական պարկանելության եւ զբաղեցրած պաշտոնների /կատարած աշխատանքի/ մասին», ինչպես նաեւ «...թիվ 17 ընտրափորձային հանձնաժողովից փեդեկություններ պահանջել թվով 48 փեդամասային հանձնաժողովների անդամների, ՆՏԿ-ի եւ ՆՏԿ-ական վստահված անձանց վերջին հինգ փորձիների ընթացքում կուսակցական պարկանելության եւ զբաղեցրած պաշտոնների /կատարած աշխատանքի/ մասին»:

5. ՆՏ ընտրական օրենսգրքի 46-րդ հոդվածով նախատեսված՝ բողոքարկման ընթացակարգերի անարդյունավետության եւ, մասնավորապես, բողոքարկման ժամկետների ոչ ողջամիտ լինելու վերաբերյալ դիմողի փաստարկների առնչությամբ սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ նման հարցադրման միջոցով դիմողն

ըստ էության բարձրացնում է այդ ընթացակարգերը սահմանող նորմերի սահմանադրականության վերաբերյալ խնդիր:

Սահմանադրական դատարանն ընտրությունների արդյունքներով կայացված որոշումների վերաբերյալ վեճերի շրջանակներում բարձրացվող՝ նորմափոխ իրավական ակտերի դրույթների սահմանադրականության հարցերի վերաբերյալ իր դիրքորոշումներն է արտահայտել մասնավորապես իր՝ 2008թ. մարտի 8-ի ՍԴՈ-736, ինչպես նաև 2012թ. մայիսի 31-ի ՍԴՈ-1028 որոշումներում: Ընդգծվել է, որ «...ընտրությունների արդյունքներով ընդունված որոշման հետ կապված վեճի քննության շրջանակներում սահմանադրական դատարանն իրավասու չէ միաժամանակ քննության առնել օրենքների սահմանադրականության հարց, ինչը «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՏՏ օրենքով նախատեսված չէ»: «Ընտրության արդյունքներով ընդունված որոշումների հետ կապված վեճերը չեն կարող դիտարկվել որպես իրավական նորմի սահմանադրականության վեճեր, քանի որ վերջիններիս լուծման համար սահմանադրական այլ պահանջներ ու ընթացակարգեր են նախատեսված»: Սահմանադրական դատարանը միաժամանակ իր ՍԴՈ-1028 որոշման մեջ նշել է քվեարկության արդյունքների բողոքարկման ժամկետների սահմանման, ինչպես նաև հարգելի պատճառներով բաց թողնված ժամկետների վերականգնման իրավակարգավորման հարցերի հետագա օրենսդրական բարեփոխումների անհրաժեշտությունը:

Սահմանադրական դատարանն արձանագրում է նաև, որ ընտրական գործընթացներում բողոքարկման ժամկետների ողջամտության եւ արդարացիության խնդրին բազմիցս անդրադարձել են նաև Եվրոպայի խորհրդի «Ժողովրդավարություն՝ իրավունքի միջոցով» եվրոպական հանձնաժողովը («Վենետիկի հանձնաժողով») եւ ԺՏՄԻԳ-ը: Մասնավորապես, Ուկրաինայի ժողովրդական պարզամտությունների ընտրության մասին օրենքի նախագծի վերաբերյալ Վենետիկի հանձնաժողովի եւ ԺՏՄԻԳ-ի 2011թ. հոկտեմբերի 17-ի համատեղ կարծիքում այդ առնչությամբ նշված է. «Կարելի է նշանակություն ունի ընտրական վեճերի առնչությամբ բողոքարկման եւ վեճերի քննության ձգձգվող, երկարատև ընթացքից խուսափելու հանգամանքը, ուստի անհրաժեշտ են ժամկետային սահմանափակումներ: Այնուամենայնիվ, այդ ժամկետային սահմանափակումները չպետք է լինեն այնքան սահմանափակող, որ կանխարգելեն արդարացի լուծման հասնելու հնարավորությունը: ... Բողոքներ կայացնելու համար սահմանված վերջնաժամկետից բացառություն պետք է կատարվի այն դեպքում, երբ դիմողն այդ ժամկետում պարզաճ հետևողականության

դեպքում չէր կարող իմանալ իրավախախտման մասին, եւ դա է պահանջում արդարության շահը»:

Վերոհիշյալ իրավական դիրքորոշումների տեսանկյունից գնահատելով թիվ 17/27 ընտրական տեղամասի քվեարկության արդյունքներն անվավեր ճանաչելու վերաբերյալ դիմողի վստահված անձի՝ դիմումի նկատմամբ դրսեւորած մոտեցումը, սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ թիվ 17 ընտրատարածքային ընտրական հանձնաժողովը մերժել է այդ դիմումը հիմնականում ձեւական պատճառաբանություններով: Նկատի ունենալով, որ ընտրախախտումների վերաբերյալ առավել թվով արձագանքները վերաբերել են հենց այդ ընտրական տեղամասին, ընտրական հանձնաժողովը պարտավոր էր իր վերահսկողական լիազորությունների շրջանակներում ըստ էության պարզել իրավիճակը եւ անհրաժեշտ հիմքերի առկայության դեպքում՝ ընդհուպ անվավեր ճանաչել այդ տեղամասում քվեարկության արդյունքները: Անկախ այն բանից, որ դիմողը թիվ 17/27 տեղամասային ու թիվ 17 ընտրատարածքային ընտրական հանձնաժողովների որոշումները, գործողությունները /անգործությունը/ իր կողմից բարձրացված հարցի տեսանկյունից դատական կարգով չի բողոքարկել, այնուամենայնիվ, գործի նյութերը վկայում են, որ թիվ 17/27 ընտրական տեղամասում քվեարկության արդյունքների հետ կապված խնդիրներ առկա են:

Սահմանադրական դատարանը նաեւ արձանագրում է, որ այլ ընտրատեղամասերում ենթադրյալ ընտրախախտումների վերաբերյալ դիմողի հայտարարություններն ընդհանուր բնույթ են կրում եւ իրավական հստակությամբ փաստարկված չեն: Թիվ 17 ընտրատարածքում մեծամասնական ընտրակարգով բոլոր թեկնածուների վստահված անձանց ընդհանուր թիվը կազմել է 247: Օրենքով սահմանված ժամկետներում ու կարգով նշված 247 քաղաքացիների կողմից որեւէ ընտրատեղամասում մեծամասնական ընտրակարգով քվեարկության արդյունքների վերահաշվարկի վերաբերյալ որեւէ դիմում չի ներկայացվել: Տեղամասային ընտրական հանձնաժողովներում քվեարկության ընթացքին, ապա նաեւ արդյունքների ամփոփմանը հետեւել են թվով 225 տեղական դիպորդներ՝ թվով 15 հասարակական կազմակերպություններից, որոնց կողմից նույնպես չի ներկայացվել որեւէ դիմում-բողոք: Թիվ 17 ընտրատարածքային ընտրական հանձնաժողովին ներկայացված չեն եղել հարուկ կարծիքներ, եւ հանձնաժողովի անդամները չեն պահանջել իրականացնել վերահաշվարկ կամ քվեարկության արդյունքները ճանաչել անվավեր: Դիմողի կողմից ընտրական հանձնաժողովների որոշումների,

գործողությունների /անգործության/ վերաբերյալ որեւէ դափական հայց չի ներկայացվել ՏՏ վարչական դատարան:

Սահմանադրական դատարանն անդրադառնալով ՏՏ Ազգային ժողովի պարզամավորի թեկնածուների, նրանց վստահված անձանց, ինչպես նաև ընտրական գործընթացում վերահսկողական լիազորությամբ օժտված այլ սուբյեկտների կողմից ՏՏ Սահմանադրությամբ եւ ՏՏ ընտրական օրենսգրքով նախատեսված իրենց իրավունքներից օգտվելու առկա իրավիճակին, հարկադրված է կրկին ու կրկին ընդգծել, որ պասիվ ընտրական իրավունքի իրացման՝ ՏՏ ընտրական օրենսգրքով նախատեսված իրավական երաշխիքներն ընտրական իրավունքի գործիքակազմի կարևոր բաղադրիչներն են, որոնցից օգտվելը չի կարող դիտարկվել որպես գույր պարզամավորի թեկնածուի եւ նրա վստահված անձանց կամ վերահսկողական գործառույթ իրականացնող այլ անձանց հայեցողությանը թողնված լիազորություն: Այն ժամանակին ու օրենքով սահմանված կարգով չիրականացնելն իմաստագրկում է այդ լիազորությունը, իսկ իրավունքի պաշտպանությունը դառնում է անհնար:

6. ՏՏ սահմանադրական դատարանն իր՝ 2008թ. մարտի 8-ի ՍԴՈ-736 որոշման մեջ արտահայտել է հետևյալ իրավական դիրքորոշումը. «...որեւէ ընտրատեղամասում կատարված խախտումները չեն կարող հիմք հանդիսանալ այլ տեղամասերում նմանատիպ խախտումների մասին ենթադրություններ անելու կամ ընտրական գործընթացի օրինականությունն ամբողջությամբ կասկածի տակ դնելու համար: Ընտրությունների արդյունքում ընդունված որոշումն անվավեր ճանաչելու հիմք կարող են հանդիսանալ միայն օրենքով սահմանված կարգով փաստարկված այն կոնկրետ խախտումները, որոնք էական ազդեցություն են ունեցել կամ կարող էին ունենալ ընտրությունների վերջնական արդյունքների վրա»:

Վերոհիշյալ իրավական դիրքորոշմանը համապատասխան գնահատելով դիմողի ներկայացրած փաստարկները՝ սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ դիմողի մարմանչաձ կոնկրետ խախտումները, ինչպես նշվեց, հիմնականում վերաբերում են թիվ 17 ընտրատարածքի 17/27 ընտրական տեղամասին:

Նշված տեղամասում, մասնավորապես, դիտորդական առաքելություն իրականացնող դիտորդը քվեարկության ընթացքում աջակցել է Նայասրանի Նանրապետական կուսակցությանը եւ նրա թեկնածուին եւ հանդես է եկել նրանց օգտին: Սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ դիտորդի չեզոքության եւ այս կամ այն

թեկնածուին աջակցելու կամ սպարելու անթույլատրելիության պահանջն անուղղակի կերպով նախատեսված է ՏՏ ընտրական օրենսգրքի 30-րդ հոդվածի 5-րդ մասում: Վերջինիս համաձայն՝ դիպորդի կողմից որևէ թեկնածուի, համամասնական ընտրակարգով ընտրություններին մասնակցող կուսակցության, կուսակցությունների դաշինքի աջակցելու դեպքում կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովն իրավունք ունի համապարասխան կազմակերպությանը գրկելու դիպորդական առաքելություն իրականացնելու իրավունքից:

Թիվ 17/27 փեղամասում արձանագրվել է կրկնակի քվեարկության փորձ, որի կապակցությամբ, ըստ դիմողի, Արարատի ոստիկանության բաժնում նյութեր են նախապարաստվում: Նշված փեղամասում դիմողի վստահված անձանց նկատմամբ սպառնալիքների կապակցությամբ դիմողի ներկայացուցիչները հաղորդում են ներկայացրել ՏՏ գլխավոր դատախազություն, որի կապակցությամբ եւս նյութեր են նախապարաստվում Արարատի ոստիկանության բաժնում: Այս փեղամասը թիվ 17 ընտրապարաձքի թվով 48 ընտրական փեղամասերից միակն է, որի կապակցությամբ դիմողի վստահված անձի կողմից, թեւ օրենքով սահմանված ժամկետի խախտման շուրջ առկա վեճին, ներկայացվել է փեղամասում քվեարկության արդյունքներն անվավեր ճանաչելու պահանջ, եւ այդ պահանջը մերժելու վերաբերյալ թիվ 17 ընտրապարաձքային ընտրական հանձնաժողովի որոշումը վերադատության կարգով բողոքարկվել է ՏՏ կենտրոնական ընտրական հանձնաժողով:

Թիվ 17/27 ընտրական փեղամասում փեղի ունեցած ընտրախախտումների վերաբերյալ պարասխանողն իր բացաբություններում, մասնավորապես, նշել է. «Ինչ վերաբերում է թիվ 17/27 ընտրական փեղամասի վերաբերյալ ներկայացված առանձին հանգամանքներին, ապա հարկ է նկատել, որ նախ նշվածն առանձին մասնավոր դեպք է, որևէ հիմնավորմամբ չի կարող ազդեցություն ունենալ անգամ նշված փեղամասում արձանագրված քվեարկության արդյունքի վրա»:

«Սահմանադրական դատարանի մասին» ՏՏ օրենքի 74-րդ հոդվածի 11-րդ մասի համաձայն՝ եթե պարասխանող կողմն ընդունում է այն հանգամանքները, որոնցով դիմող կողմը հիմնավորում է իր պահանջներն ու առարկությունները, ապա վերանում է այդ հանգամանքների վերաբերյալ հեբազայում ապացույցներ ներկայացնելու անհրաժեշտությունը: Վերոհիշյալ օրենքի այսպիսի իրավակարգավորմանը համապարասխան գնահատելով պարասխանողի բացաբություններում 17/27 ընտրական փեղամասի վերաբերյալ արտահայտված վերոհիշյալ դիրքորոշումը՝ սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ պարասխանողը չի հերքել դիմողի

կողմից նշված փեղամասում փեղ գրած ընտրախախտումների վերաբերյալ պնդումները եւ, հաշվի առնելով նաեւ վերոգրյալ հանգամանքները՝ փվյալ փեղամասում փեղ գրած իրավախախտումների վերաբերյալ դիմողի պնդումները համարում է հաստատված եւ կողմի վկայությամբ լրացուցիչ հիմնավորման անհրաժեշտություն չի առաջանում, ինչի վերաբերյալ սահմանադրական դատարանին միջնորդություն էր ներկայացրել դիմողը: Ելնելով վերոհիշյալից՝ սահմանադրական դատարանն իր՝ 2003թ. ապրիլի 16-ի ՍԴՌ-412 եւ 2008թ. մարտի 8-ի ՍԴՌ-736 որոշումներում արտահայտված իրավական դիրքորոշումներին համապատասխան՝ թիվ 17/27 ընտրական փեղամասում քվեարկության արդյունքները համարում է ոչ հավասարի:

Ձեւավորված իրավակիրառական պրակտիկային համապատասխան՝ սահմանադրական դատարանն ընտրությունների ընդհանուր արդյունքների վրա քվեարկության ոչ հավասարի արդյունքների ազդեցությունը գնահատելու նպատակով նման ընտրափեղամասերում առավել ձայներ ստացած թեկնածուի ձայների չափով կրճատում է քվեարկության արդյունքում թեկնածուներին փրված ձայների ընդհանուր փարբերությունը՝ այդ ձայները գումարելով անճշտություններին:

Թիվ 17 ընտրափարածքում առավել ձայներ ստացած պարզամավորի առաջին եւ երկրորդ թեկնածուների ձայների փարբերությունը 20639 է, իսկ դիմողն առավել ձայներ ստացած թեկնածուից պակաս է ստացել 25494 քվե կամ 11.7 անգամ պակաս: Ձայների նման հարաբերակցության պայմաններում, հաշվի առնելով նաեւ թե՛ ընտրողների եւ թե՛ պարզամավորի մյուս թեկնածուների ընտրական իրավունքների երաշխավորման անհրաժեշտությունը, գնահատելով դիմող եւ պատասխանող կողմերի դիրքորոշումները, նրանց կողմից ներկայացված ապացուցողական նշանակություն ունեցող փաստարկները, ուսումնասիրելով թիվ 17 ընտրափարածքային ընտրական հանձնաժողովի 2012թ. մայիսի 10-ի N 35-Ա, մայիսի 11-ի N 39-Ա, N 40-Ա եւ N 41-Ա որոշումները՝ եթե նույնիսկ վերոհիշյալ մոտեցմամբ ոչ հավասարի ճանաչվեն ոչ միայն հիմնական վեճի առարկա թիվ 17/27 ընտրական փեղամասի, այլեւ թիվ 17/11 ընտրական փեղամասի քվեարկության արդյունքները /որոնցում առավելագույն ձայներ ստացած թեկնածուի ձայները համապատասխանաբար կազմել են 659 եւ 900/, միեւնույն է, ընտրության ընդհանուր պատկերը չի փոխվում:

7. Ինչ վերաբերում է ՏՏ ընտրական օրենսգրքի 66-րդ հոդվածի 5-րդ մասի պահանջի խախտման եւ ընտրողների կողմից ստորագրված ցուցակների ոչ հրապարա-

կային լինելու հանգամանքի բացասական հետեւանքների վերաբերյալ դիմողի փաստարկներին, ապա այդ փաստարկները գրեթե նույնությամբ ներկայացվել են ՆՏ Ազգային ժողովի 2012թ. մայիսի 6-ի թե՛ համամասնական, թե՛ մեծամասնական ընտրակարգով ընտրությունների արդյունքներով կայացված որոշումները վիճարկելու վերաբերյալ սահմանադրական դատարան ներկայացված դիմումներում, որոնց առնչությամբ սահմանադրական դատարանն իրավական դիրքորոշումներ է արտահայտել ՄԴՈ-1028, 1029, 1030, 1031, 1033 որոշումներում, եւ այդ դիրքորոշումները հավասարապես կիրառելի են սույն գործի շրջանակներում մարնանշված փաստարկների առնչությամբ:

Ելնելով գործի քննության արդյունքներից եւ ղեկավարվելով ՆՏ Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 3.1-րդ կետով, 102-րդ հոդվածով, «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՆՏ օրենքի 63, 64 եւ 74-րդ հոդվածներով, Նայաստանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը **Ո Ր Ո Շ Ե Ց .**

1. «Թիվ 17 ընտրատարածքում Ազգային ժողովի մեծամասնական ընտրակարգով պարզամակոր ընտրվելու մասին» թիվ 17 ընտրատարածքային ընտրական հանձնաժողովի 2012 թվականի մայիսի 11-ի թիվ 41-Ա որոշումը թողնել ուժի մեջ:

2. Թիվ 17/27 ընտրական տեղամասում քվեարկության արդյունքներն անվավեր ճանաչելու վերաբերյալ դիմողի վստահված անձի՝ փոստով ուղարկած դիմումի անհետացման, ինչպես նաեւ այդ ընտրատեղամասում՝ դիմողի կողմից վկայակոչված ընտրախախտումների փաստերի վերաբերյալ նյութերը փրամադրել ՆՏ գլխավոր դատախազությանը՝ օրենքով սահմանված կարգով ընթացք փալու համար:

3. Նայաստանի Նանրապետության Սահմանադրության 102-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն սույն որոշումը վերջնական է եւ ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

ՆԱԽԱԳԱՏՈՂ

Գ. ՆԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

22 հունիսի 2012 թվականի
ՄԴՈ- 1034